

3. číslo, 2015

kontakt: pelhrimovskyotaznik@seznam.cz

facebook: <https://www.facebook.com/pages/Pelhrimovský-otazník>

DOPORUČENÁ CENA JE DVACETPĚT KORUN

KONTAKT: PELHRIMOVSKÝOTAZNÍK (ZAVINÁČ) SEZNAM.CZ

ČÍSLO: 3

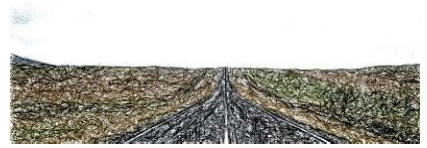
الذليل

REDAKCE: ETKO, JIHÍ BOBĚL, JAKUB EN., MIŠÁK, DEJF N.,

SOHRAN TROSKOVÍČ, MIROSLAV N., KONZA CH. - TITULNÍ STRANA: JAKUB WPC

ROČNÍK 2015

Vážený a milý čtenáři, vážená a milá čtenářko,

do rukou se Ti dostal třetí výtisk občasníku s názvem Pelhřimovský otazník. Oproti předcházejícím dvěma číslům je toto tematicky zaměřené. Jak již napovídá obálka, jedná se o téma výbušné a svým způsobem také radikální. Pelhřimovský otazník se totiž z částí svého obsahu věnuje něčemu, s čím se setkáváme prakticky každý den a co málokoho z nás nechává chladným – **MASU**. Ať již maso milujeme či nesnášíme, je všude kolem nás, a přitom se o něm až tak nemluví a ani nepíše. Možná proto, že se povětšinou kupuje a konzumuje. Než si ale pozornost, kterou věnujete tomuto číslu, naporcujeme, osolíme, opepříme, pogrulujeme nebo osmažíme, nejdříve Vás pobavíme v naší pravidelné rubrice **Od boku**, kde dojde k vyplavení potřebných endorfinů do těla.

Po oddychu přijde však hůře stravitelná část dnešního menu. Jde o zamyšlení se nad naším vztahem k masu, který je podle *Efka* do jisté míry dějinně založený. Více se můžete dočíst v rubrice **Hlavák**. Uvědomění si některých následků a určité absurdity našeho chování se ke zvířatům může být poněkud tužším, místy až nechutným soustem.

V rámci další rubriky s názvem **Otazník?** se s *Jiřím Bdělím* podíváme na aktuální téma v článku s názvem Svoboda slova a její meze. Výbušnost tématu svobody spočívá v tom, že svoboda je skvělá, dokud o tobě někdo neřekne něco špatného.

Do masa se můžete zakousnout v nové rubrice s názvem **Okno do budoucnosti**. Z něho se budete moci podívat spolu s *Mišákem* na Současnost a budoucnost masa. Tento hutný a dlouhý článek Vás provede spleťmi cestami, po nichž s masem místy hrdí kráčíme. Avšak plně si neuvědomujeme zamotané a vzájemně propojené „šluchy“, které si na naší civilizaci pravděpodobně vyberou v budoucnu svoji daň.

Další novinkou je sekce **21th Century Propaganda**. *Dej N.*, autor článku nesoucí název Několik poznámek k době postmediální, Vás zavede do oblasti masových médií v naší zemi. I přesto, že Pelhřimovský otazník není přímo masovým médiem, médiem v jistém smyslu je. Mnohé z toho, co autor článku ukazuje, se týká i našeho regionálního samizdatu. Jen se začtěte.

Pak si můžete dát **Chlebiček** z tácu *Jakuba Marka*, ve kterém se tentokrát podíváme na vztah velikánů Egona Bondyho a Bohumila Hrabala z pohledu Hrabalovy tvorby. Seriál o Hrabalovi však pomalu končí a odjede možná nadobro v příštím či přespříštím čísle za svými „miláčky“ do Kersku. Proto ještě vychutnávejte tohoto klasika.

V již pravidelné rubrice **Podzemí slov** se v souladu s hlavním tématem podíváme na zoubek používání slova maso v jazyce. Společně s *Jakubem Markem* objevíme, kde na nás všude může toto slovo vykouknout.

Jelikož netěžíme pouze ze starých a zarytých nápadů, připravili jsme pro Vás další dvě novinky. V první z nich, v **Aportu**, si připomeneme významnou kulturně-společenskou akci v pelhřimovské čajovně Utopia. Aport informuje o Dni pro kliniku.

Pelhřimov se také otevírá poezii, přijměte tedy v rubrice **Ochutnávka** pozvání a krátké zamyšlení *Honzy Ch.*, týkající se poetického Pelhřimova. Určitě neváhejte a přijďte na některá představení, která pro Vás pravidelně připravují mladé divadelní spolky v našem městě.

Zpoza stolu se vyvalí poezie, tentokrát od *Sockana Troskoviče, Miroslava M. a Efka*. Jak je pro tuto rubriku obvyklé, nenajdete v ní básničky oslavující krásy všedního dne, ale jde o tíživé zobrazení všeobjímající marnosti a zachycení její nenapodobitelné poetiky.

Závěrečná strana třetího čísla Pelhřimovského otazníku je věnována programu čajovny Utopia. Můžete se tak blíže dozvědět o akcích, které jsou **na horizontu** v měsíci březnu a dubnu roku 2015.

Jelikož jsme médium živé, které se mění s každým číslem, budeme rádi za Vaše názory a případné příspěvky, kterými byste nám pomohli společně okořenit další čísla. Pokud tedy máte nějaké nápady, jak tento občasník vylepšit nebo se Vám na něm něco nelíbí, nebo máte-li vlastní básně, texty, ochutnávky, aporty, využijte náš e-mail pelhrimovskyyotaznik@seznam.cz nebo naši **facebook** stránku (Viz zadní strana).

Nyní již mi zbývá poslední příjemná povinnost, a to popřát Vám, ať se Pelhřimovský otazník číslo 3 líbí a ať čas strávený s tímto vydáním je smysluplný a zábavný.

Za kolektiv autorů tentokrát Mišák

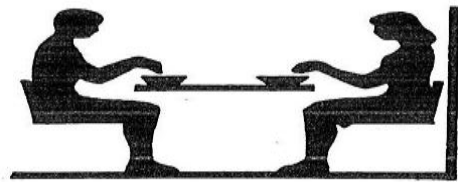
Utopia – pelhřimovská čajovna > Příkopy 205
www.cajovnapelhrimov.cz

Březen/ Duben 2015

- 05.03.15 **Žen & Tiché lodi** (akustickej androš)
- 06.03.15 **Mongolovi městské sady** (alternative psychadelic, Třebíč)
& **NNP** (rádoby punk, Pelhřimov)
- 07.03.15 **Hanba** (hardcore punk, Praha), **Chasing Christy** (hardcore, Havlíčkův Brod),
Lie After Lie (melo hardcore punk, Polsko)
- 13.03.15 **Faminehill** (melo hardcore, Maďarsko) & **5.kolona** (punk-hardcore, Chotěboř)
- 17.03.15 **Motherkisses** (alternative metal, Itálie)
- 20.03.15 **the Deadnotes** (indie punk, Německo)
- 21.03.15 **Nevýpar kovatjezd** (alternative psychadelic, Louny) & **FAQ** (shoegaze, Zajíčkov)
- 27.03.15 **WLVS** (emo hardcore, Rusko) & **Toufar** (emo hardcore, Havlíčkův Brod)
- 28.03.15 **Vložte Kočku** (emo electronica, Praha) – after party festivalu Jeden Svět
- 31.03.15 **the Tower** (hardcore, Německo)
- 02.04.15 **Creampies** (funk/rock/hiphop, Německo)
- 03.04.15 **Pepek a Námořník** (indie folk, Litoměřice)
- 04.04.15 **the Christmas** (punk'n'roll, Německo)
- 08.04.15 **Black Sachbak** (trashmetal, Izrael), **Průmyslová Smrt** (fastcore, Vysočina),
Extreme (death-thrash, Pelhřimov)
- 11.04.15 **the Howling Wolfmen** (psychobilly/rock'n'roll, Německo)
- 15.04.15 **Bayoné** (emo punk, Velká Británie), **52 Hertz** (emo punk, Německo)
- 17.04.15 **Drescher** (tyrolskej metal, Rakousko)
- 18.04.15 **Permon Balet Superstar** (alternative rock, Třebíč),
Five Second to Leave (experimental alternative, Jindřichův Hradec),
Daytona White (post-rock/experimental, Estonsko)
- 22.04.15 **Nitro Injekzia** (punkrock, Rusko/Kanada)
- 28.04.15 **Dead Like Juliet** (melodic post-hardcore, Itálie)

*vstupné na koncerty je dobrovolné

Z POZA STOLU

OD BOKU

Ve dvě hodiny ráno
kouřil jsem cigaretu a
chcal u stromu poblíž silnice
ticho
jen občas projelo auto
foukal vítr
kterej odnášel i ty
poslední zbytky
pochybností a
kolem ptáka mi proletěl
barevnej podzimní list

Míroslav M.

Vodnikud nikam

člověk věčně hledá cestu
točí se dokola a tápe
na sobě jen starou vestu
s jeho ženou jinej chrápe
nějak to utíká mezi prsty
kdo by to byl řek?
nikdo neuhne ti z cesty
plazíš se bahnem, koryty řek
jestli je cesta zpátky?
zeptej se zrůdy v sobě
život smrdí jako zvratky
to radši smrdět v hrobě
hledáš cíle který nejsou
a nebo sou a ty si sraab?
tak potom ale kde jsou
a kdo by ti tvý touhy krad?
někdo v tobě stále našeptává
a život sám ti duši
naleptává

Miroslav M.

O tom, že...se

otrocká morálka v kůži naší vlasti
na zlomené kosti nestačí jen masti
uložené zvíře v hluboké to pasti
řve a vzpouzí se

otrocká morálka v kůži našich vůdců
otevřené čelisti společenských škůdců
uložená země v hluboké to pasti
řve a vzpouzí se

otrocká morálka v rolích našich otců
odjištěné zbraně v krajích velkých bodců
uložená srdce v hluboké to pasti
vůdcové a škůdci s otci kapsu mastí

Efko

kdo chce myslet?
na tě padl kýbl s hnusem
který nosíš stovky let
prot nazýván jsi falusem

shořet a na zem se svalit
alespoň jednou za život
vkročit do svědomí sexualit
a být falešný patriot

Efko

ČNB zavedla
novou minci.

Jeden
čtvrtníček

Právě jsem se vrátil
z hradu!!

TAK TO SOTWALD!!

Prodám elektrické křeslo

Plně funkční.

Teflonový povrch krytu hlavy zaručuje nepřipalování
při jakémkoli smažení.

Křeslo je ortopedické, takže sezení na něm je zdravé.

Pro dosažení správné polohy těla je tu břišní
pás.

Hodí se jak do kanceláře, tak i na běžné sezení u
televize.

Utahováky na ruce a nohy jsou v ceně.

Je vhodné jak pro muže, tak pro ženy.

Funguje jak na střídavý, tak i na stejnosměrný proud.

**Preferuji osobní převzetí.
!!Nutno vyzkoušet!!**

Ňús

Do boje proti rasismu se po
včerejšku zapojila i Lucie Bílá
a Jožka Černý. Uvidíme, kdo na
jakou stranu.

Při veřejném průzkumu se
ukázalo, že vietnamské komunitě
žijící v ČR se ze všech pořadů
ČT nejvíce líbí Večerníček.
Konkrétně Rákosníček.

Starosta Uhřetěvesi se nechal
slyšet, že by chtěl zavést
každoroční tzv. Ivetin běh. Šlo by
o krátký běh na dlouhou trať.

Mezi Karlem Schwarzenbergem
a Hynkem Kmoníčkem to opět
vřelo. Schwarzenberg prý
„vymáchal“ Kmoníčkovu hlavu
několikrát v kašně v Nerudově
ulici, kde se oba náhodně potkali.
Očití svědci s poděšením tvrdili,
že bylo až neuvěřitelné, jak Karel
Hynka máchá.

Potomci přeživších obětí
holocaustu prý chtějí pozměnit
obsah pohádky O perníkové
chaloupce. Jelikož podle nich
ukazuje již malým dětem, jak
pálit lidi v peci.

Nejmenovaný filmový kritik na
adresu režiséra Trošky prohlásil,
že by se jeho série Babovřesků
měla jmenovat Ostře sledované
braky.

OD BOKU

Remake slavné pohádky

POPELKA

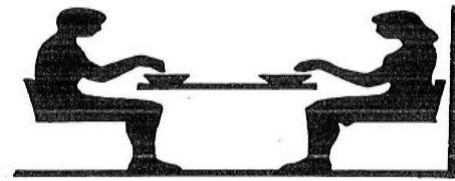

Hezký

anglický

Trávníček.

Z POZA STOLU

Nasrat!

Serte na pýchu, serte na milování,
serte na desatero Božích přikázání!
Serte na masa odpadávajíc od kosti,
serte na poslední zbytky lidský hrdosti!
Serte na sebe, serte na známý,
serte na nebe i na podzemí.
Serte na život, co protýká nám mezi prsty,
vyserte se na všechno, co je vám proti srsti!

/Sockan Troskovič/

Tematické

maso jako surovina odvěká
maso jako součást člověka
maso s masem síly měří
maso v maso často věří

Maso, které tleje v hrobech
masové hroby schované ve slovech
masem pokryty jsou širé pláně
maso jako součást těla páně.

Maso v jistém druhu zvíře
maso, jež se porcuje a řeže
sado maso jako praktika
sádlo s masem coby paštika

Efko

O cestě poslední

Až konečně z tohoto světa jednou skapu
a přísahávám vám, že nebude to dlouho trvat,
tak na nebeskou bránu tuze rád zaklepu,
s šansony Edith Piaf budu v klidu usínat.

Až nastane čas,
kdy nebudu mít už co ztratit,
nenastane chvíle, které bych se snad bál.

Své tělo, jak knihu do knihovny, zemi vrátit,
mou duši čeká nekonečně dlouhý bál.

Ustelu si v posteli vyrobené z ebenu,
do postele vystlané z rudého saténu.

A z mojí kremace, to nemám už vůbec strach,
jenom samá legrace, spálenej až na prach.

/Sockan Troskovič/

OPHUTNÁVKA

PELHŘIMOV POETICKÝ

Pelhřimov ožívá poezií! Tvrzení poněkud odvážné, ale odváží se o něm mohou přesvědčit na vlastní uši, oči a kůži.

K poezii může mít kdekdo z nás poněkud ambivalentní vztah již ze školních let – když jsme jak lvové bili o mříže či s Buškem z Velhartic zasedali k dubovému stolu, znali kříšťálovou studánku nebo sto roků v šachtě žili. Namemorovat, rychle říct a splnit povinnost výstupu před třídou, uť.

NE přemýšlet o slovech, o jejich formě, o rytmu, do kterého jsou svázány, nikoliv však poutem neměnným a prostor nedávajícím. Přemýšlet nejen o tom „co tím chtěl básník říct“, ale o tom, co „to“ říká mně a co já osobně bych mohl sdělit ve slovech, která autor zhmotnil v literárním textu – básni, próze. Přesto je zde zjevná touha několika nadšenců ukázat, že poezie nám má co říct i dnes, nebo možná obzvláště dnes, v době, kdy co není multimediální, jako by bylo nezajímavé, překonané nebo staromódní. A je to zvláště potěšující, že „facebookové děti“ se postaví na jeviště a skrze texty sdělují svá témata. Někteří tak pravdivě, že reprezentují Pelhřimov v Národních přehlídkách. A pokud se budeme ptát, proč to dělají?

„Ano, recitujeme, protože právě o tom to je. Do slov vkládáme své vidění světa, svoje sdělení a svoji touhu něco říct, vám, komukoliv z vás. Chceme vstoupit do magického kruhu slova, kouzlit a nechat se okouzlovat, v tom vidíme smysl.“

Pozvání na večer s poezií zřejmě nebude to, po čem lačně „skočíte“, přesto ho dovolte, a pokud se ve vás ozvala struna zvědavosti, klidně velmi rozvážně a pomalu přijd'te...

Komponovaný Poetický podvečer SVOBODNĚ SLOVEM a divadlo poezie TVÁŘE ZE SPOONRIVERU.

5. 3. 2015 od 18:30 Malá scéna KD Máj

Honza Ch.

HLAVÁK

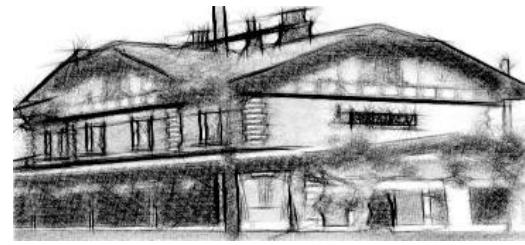
MEZI NÁMI A ZVÍŘATY

Můžeme směle tvrdit, že se v současné situaci projevuje neosobnost, chladnost ve vztazích a to v různých kontextech. Nejen že se s touto chladností setkáváme v mezilidských vztazích a to v čím dál, tím větší míře, ale ukazuje se i na vztahu k věcem či ke zvířatům. Chladnost mezilidských vztahů zajímá myslitele asi nejvíce. Ale už méně relevantní je chladnost k věcem. Proč by taky, že? Věci jsou tu přeci proto, aby nám jistým způsobem sloužily. Jsou totiž předurčeny takříkajíc „k tomu a k tomu“ a mají fungovat v rámci užitečnosti pro lidskou bytost. Navíc je věcí takový počet, který je dle mnoha lidí často měnit, jelikož zastarávají, rychleji se rozbíjejí nebo nejsou například v módě. Kde jsou ty časy, kdy jeden druh společenského oblečení se dědil z generace na generaci. Věci jsou přeci mrtvé, což by nejméně mohl namítnout. Horší je to, že se do této kategorie a obecně přijímané použitelnosti dostávají i zvířata. Co jsou však zvířata?

Zvířata byla od nepaměti předmětem filosofických a teologických reflexí, které se ptali po nesmrtnosti duše u zvířat či zda je člověku dovoleno využívat a jíst zvířata atd. Nejvlivnější koncepcí, která ovlivnila jak teologické, tak i filosofické západní myšlení

byla metafyzická koncepce **Aristotela**. Rozdíl mezi zvířetem a člověkem se ukazuje v tom, že zvíře je nadáno „pouze“ vegetativní, smyslovou vnímavostí a pohybem, člověk je naproti tomu bytostí rozumnou a společenskou. Člověk hraje podle Aristotela prim díky tomu, že se skrze rozum může setkat s celým univerzem, s celým kosmickým řádem, kdežto zvíře pouze v zajetí smyslů se setkává jen se svým bezprostředním okolím. Dále se člověk odlišuje tím, že je bytostně tvorem společenským. Lidé nemohou být lidmi, aniž by byli ve společnosti. Stát je proto v této koncepci přírodou daným útvarem. Není utvořen dohodou. Lidská velikost, která člověka zřetelně odlišuje od zvířete, spočívá v tom, že má schopnost jednat duchovně, rozumně a morálně – má tedy nesmrtnou duši, kdežto zvíře nemůže duchovně jednat a je omezeno pouze na vegetativní a smyslové schopnosti, tedy nemá nesmrtnou duši.

Tento pohled na zvíře se téměř beze změny tradoval ve filosofickém myšlení přes celý středověk. Až v novověku se zvíře opět stává předmětem filosofické reflexe. Zvíře si však příliš „nepolepšilo“. Bylo chápáno pouze jako „živý stroj“. **Descartes** ve své dualistické

konceptu *res extensa* (substance rozprostraněná – tělesná, nemyslicí) a *res cogitans* (substance duchovní - myslící) proti sobě ostře postavil tělesno a duchovno. Z tohoto rozdělení pak vychází jeho pojetí zvířat. Těla jsou podle Descarta zbavená myšlení, jsou pouhými stroji. Zvířata jsou dle něj těla bez duše, jsou tedy pouhými automaty, které nic nevědí, nic si nepředstavují, nic necítí a vědomě nic nechtějí. Člověk je oproti němu má jak tělo, tak i duši, které jsou záhadně propojeny a stýkají se v „šišince mozkové“. Člověk tedy může vědět, představovat si, vědomě něco chtít a cítit. Pojetí zvířete jako pouhé „věci“ pak rozpoutalo velkou filosofickou debatu, která se v jistých proudech traduje dodnes. Pro upřesnění se zmiňme o dalších „nepřátelích“ zvířat. Vedle Descarta je to **Kant**, pro kterého zvířata neměla žádnou mravní relevanci, **Fichte** zase považoval zvíře za vrchované vlastnictví člověka atd.

Proti tomuto chápání zvířat se ohradil **Comte**, podle něhož je stanovisko metafyziky liché. Obviňoval jí ze stanovení obrovského rozdílu mezi člověkem a zvířetem. **Nietzsche** zase v *Nečasových úvahách* chápe zvířata jako „šťastné bytosti“, které žijí přítomností (jsou nehistorické), nedovedou se přetvařovat, žijí v každém okamžiku naprosto cele a jsou tím, čím jsou, takže nemohou být jiné než poctivé. Člověk oproti nim nese velké břímě minulosti, je sice historický, ale má schopnost zapomínat. Dětem a zvířatům však závidí a dojímají ho, protože si je vědom jejich nehistoričnosti a toho, že je netíží nic minulého - „jsou šťastní“.

Pro naše téma je však stěžejní **Schopenhauer** (jeho myšlenky jsou považovány za základ moderní ochrany zvířat), který se domníval, že je chybné přemýšlet o našem vztahu ke zvířatům bez morálních aspektů, bez závazků ke zvířatům. Pokud bychom přemýšleli o zvířeti pouze jako o nemyslicích strojích, o surovině ke zneužití, ukazuje to pouze na „lidské“

barbarství a neotesanost. Soucit se zvířaty pak podle Schopenhauera souvisí s dobrou povahou (charakterem). Z toho lze usuzovat, že ten, kdo je ke zvířatům dobrý, má i dobrý charakter a naopak.

Na protichůdných pólech představených např. Descartem a Schopenhauerem si můžeme ukázat, jaký vztah ke zvířatům dnes panuje. Domnívám se, že v jistých směrech oba dva. Ale oba jsou ještě kontaminovány „užitečností“. Pes, kočka, papoušek jsou k tomu, aby nám nebylo smutno, aby vyplňovaly domácnost, abychom mohli mít někoho rádi atd. Zde se ale ukazuje, že k nim máme vřelý osobní vztah. Pravděpodobně se o ně hezky staráme, máme je rádi, což by o starajícím se člověku vypovídalo, že má dobrý charakter.

Ale co prase, kráva, koza, slepice či králík? Samozřejmě, že je možné je za určitých okolností vsunout do kategorie „domácí mazlíčci“, ale obecně jsou brány spíše jako „hospodářská zvířata“. Můžeme se domnívat, že to bylo kvůli tomu, že se dříve povětšinou chovali v hospodářstvích a sloužily kvůli jisté užitečnosti z nich vyplývající (kráva pro mléko, slepice pro vajíčka) nebo se z nich stala potrava či byly prodány. Tedy aby hospodáři na svých statcích přežili. Avšak „bez práce nejsou koláče“. Museli se o ně každý den starat, čímž mezi hospodáři a zvířaty byl určitý vztah, bez něhož by zvířata pravděpodobně uhynula. Byla zde nutná osobní péče. Stále se zde může projevat dobrý lidský charakter.

Sice dnes existují stále hospodáři, ale není jich takové množství, jako tomu bývalo v minulých letech. Je ale mnoho obrovských hal a velkochovů, v nichž nelze navázat osobní vztah ke zvířatům. Zvíře je tu „věcí“, kterou je potřeba beze zbytku vytěžit na způsob uhlí a převést ji na zboží, po kterém je poptávka. Zvíře tu vystupuje jako „věc“. Lidé totiž chtějí mít i bez starosti o svá „hospodářská zvířata“ tzv. „masité koláče“. Nemusí již prolévat krev na svém dvoře při bourání zvířete. Doba a firmy jim jdou

DEN PRO KLINIKU - V PELHŘIMOVSKÉ UTOPII 24.01.2015

Reportáž z koncertu na podporu autonomního sociálního centra Klinika v Praze na Žižkově, který proběhl v sobotu 24. ledna.

Koncert se konal v rámci decentralizovaného akčního dne - tento večer proběhlo jen v Praze na podporu Kliniky na 17 akcí různého charakteru: koncerty a hudební párty, promítání, poezie, výstavy, přednášky, divadelní představení. Akce v rámci Dne pro Kliniku probíhaly ale i v dalších městech, např. v Plzni, v Brně, v Ostravě, ve Žďáru nad Sázavou, v Bečvárech, v Prostějově, v Milevsku, v Pelhřimově a na Slovensku v Žilině a Košicích.

V pelhřimovské čajovně Utopia proběhl koncert kapel - La Migra, Disbeatless a Průmyslová Smrt. Večer zahájila pacovská hardcore-punková banda La Migra, následoval projev vztahující se ke squattingu obecně, vyklizení autonomního sociálního centra Klinika, včetně zmínky o snaze Andreje Babiše přehřát si svou populistickou polívčičku v souvislosti s projektem autonomního sociálního centra. Kolem desáté byla již Utopia solidně zaplněna a jako druhá se „do toho opřela“ pávovská kapela Disbeatless, jejichž žánr lze charakterizovat jako fúze crust-punku a řízného metalu. Pod podiem začal mosh jak se patří. Třešničkou na dortu večera byla jihlavská fastcorová parta Průmyslová Smrt. Během večera probíhala diskuze, rozdával se veganský gulášek a panovala velmi přátelská atmosféra.

Tuto akci, stejně jako celý akční den, lze hodnotit jako velký úspěch a skutečnost, že projekt autonomního sociálního centra má širokou podporu. Odpor žije! Boj pokračuje!

Podzemi Slova

MASO V JAZYCE

Je maso nezbytně nutné k životu, nebo maso jíst vůbec nepotřebujeme? Je jíst maso zcela přirozené, nebo je to nemorální a bezohledné vůči zvířatům? Tak to jsou otázky, které na následujících řádcích nevyřešíme a ani řešit nebudeme. Podíváme se ale na zoubek masu jakožto slovu – zajímat nás bude jeho původ a také jeho jazykový obraz v češtině.

V žebříčku nejužívanějších českých slov je maso na 1510. místě. Užíváme jej (říkáme či píšeme) zhruba stejně často jako slova vlast, péče či poslanec (pro zajímavost: kupříkladu takové ovoce je na 2800. místě, zelenina figuruje na 4582. příčce).

Slovo je to vsutku prastaré. Není se ostatně čemu divit, vždyť tento výraz vyjadřuje skutečnost, která je aktuální odjakživa – maso tady pochopitelně bylo už dávno před vznikem jakýchkoliv jazyků. Co se týče původu, jedná se o slovo všeslovanské: obdobný výraz najdeme např. v polštině (mięso), ruštině (мясо), srbštině i chorvatštině (mêso). Výraz męso ostatně figuroval už v praslovanštině (tj. ve společném prajazyce Slovanů).

V dnešní češtině máme vedle výrazu maso i celou řadu slov od něj odvozených: přídavná jména masný, masitý, masový či masožravý, zdobnělinu masíčko či podstatná jména masna, masopust nebo třeba masařka.

Výkladové slovníky češtiny uvádějí tři základní významy slova maso: 1. měkká hmota živočišného těla („poranit se až do masa“), 2. svalovina zvířat jako potrava („hovězí, vepřové maso“), 3. dužina ovoce, hub apod. („čisté maso čerstvého hříbku“).

Třetí bod naznačuje, že čeština se snaží vidět maso i tam, kde není (v houbách, ovoci). Dokladem toho není jen tato méně významná část slovníkové definice. Vždyť i třeba takovou muchomůrku růžovku někdy nazýváme výrazem masák, polévku můžeme zase připravit z běžně dostupného „zeleninového masoxu“.

Maso se v našem jazyce objevuje na každém rohu. Považme jen, kolik masa či masných produktů zmiňujeme v běžných frázích: Vezměme si třeba takového obyčejného člověka „z masa a kostí“. Ten je sem tam líný a nic nedělá – jen si „válí šunky“. V tu chvíli je mu všechno ostatní „buřt“. Občas „skočí někomu na špek“ a pak se mu chce pomstít, takže mu začne pořádně „prohánět šunky“, až z něj nakonec „nadělá sekanou“. Nebo jiný příklad: když se chtěl člověk za totality dostat třeba na dobrou školu, musel „mít tlačenu“ (protekcí). A když už jsme u té školy, často se také stává, že student něčemu nerozumí – pak „v tom má pěkný guláš“.

U Zikmunda Wintera najdeme zase přenesený význam výrazu paštika – ten je v jeho díle použit jako expresivní synonymum nepříjemné zprávy: „Když tu paštyku posel přinesl do Rakovníka, nastalo na radnici hrozná zděšení.“ U Karla Klostermanna pak najdeme paštiku také jako nadávku: „Nu, nestydatá paštiko!“

Není to mimochodem jenom čeština, která se hemží flákotami masa. V angličtině lze třeba říci: „I saw him in films but never in the flesh.“

Zkrátka a dobře, z několika málo výše uvedených příkladů se mi zdá, že čeština (a jistě i ostatní jazyky) maso miluje a dává ho skoro do všeho. Jestli je to dobře a jestli je vhodné činit podobné věci i v jiných sférách než jen v jazyce, to posuďte sami. Jak už jsme si řekli, to předmětem dnešního článku nebylo.

Jakub Marek

HLAVÁK

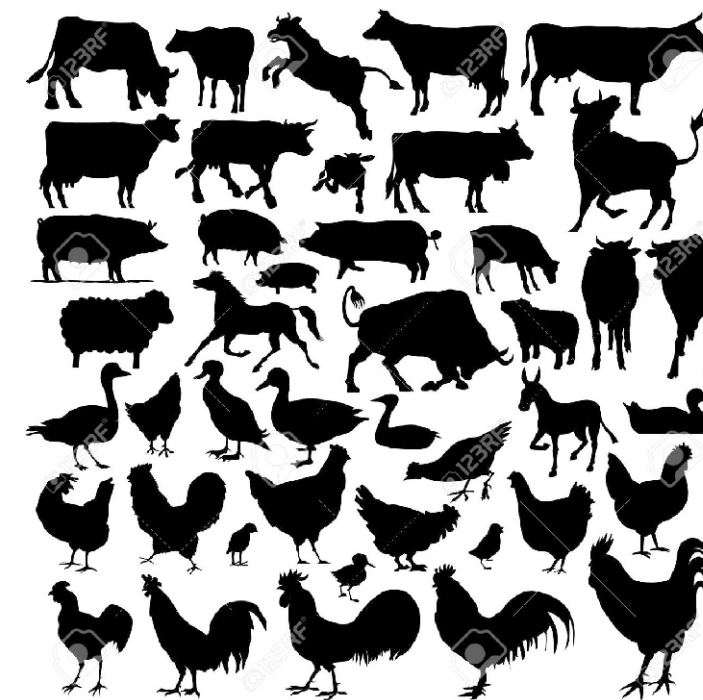
v tomto vstříc. Vždyť tu máme tržní nabídku a poptávku a trh po nás vyžaduje mít jen nabytou peněženku. To je vše.

Můžeme si tak bez jakékoliv námahy přijít a koupit naporcované, zpracované maso různých druhů. Máme-li chuť na uzeninu, není v tom také problém. Vždyť řeznictví je dnes i v menších městech takřka na každém rohu. Zákazník tudíž může i vybírat. Z masa se stala pouhá komodita, kterou směňujeme za kus „společností oceňovaného“ papíru. Papír za maso, resp. za dříve žijící zvíře. Dokáže si dnes vůbec člověk nakupující např. v Tesco uvědomit, když bere do svých rukou vaničku s hovězími kousky za 120Kč, co vše stojí za tímto produktem? Je schopen si uvědomit podmínky, za nichž byla ta či ona kráva „zbourána“? Dokázal by se např. na svém statku starat o krávu, kterou by pak vlastní rukou zabil? Je vůbec dnes člověk hoden masa? Kam až zajdou tyto masivní počty „vyhlazovaného, nepřírodně krmeného“ dobytka?

Pro absurdnost celé situace mluví jeden příklad za vše. V pořadu *Jídlo s. r. o.*

na *Stream.cz*, ve kterém byla probírána masová výroba paštik, bylo uvedeno, že na výrobu paštik ve velkém jsou potřeba játra z 6-7 tisíc kusů prasat při některých dnech výroby. **Játra ze 6-7 tisíc kusů prasat za den!** A to nemluvíme o jiných masných výrobcích, které zdobí nejen box v obchodech nebo o jiných státech, např. USA. Jelikož se zákazník povětšinou nedostává ke zdroji, tedy k chovu nejlépe k vlastnímu kusu prasete, o které by se staral, může být vesel a doma si pomlaská na oné komoditě. Kdo by měl mít nějaký osobní vztah ke kusu flákoty, ne? Je to přeci to, co si koupil vedle štětky na záchod, nanuku či nějaké hračky pro svého miláčka. Jak neosobní. Tento masový přístup lidí je tak chladný, jak maso v chladících boxech. Jak dlouho bude ještě člověk žít v této vztahové schizofrenii ke zvířatům? Milovat své „miláčky“ a kupovat „živé věci“? Co to pak vypovídá o samotném člověku?

Efko

OTAZNÍK ?

SVOBODA SLOVA A JEJÍ MEZE

Svoboda projevu (též svoboda slova) je svoboda vyjadřovat se bez cenzury a bez omezení. Synonymní termín svoboda vyjadřování bývá někdy používán pro zdůraznění že nejde jen o svobodu projevu, ale také o svobodu informace a myšlenky přijímat, vyhledávat a rozšiřovat jakýmkoliv způsobem, bez ohledu na použité prostředky. V praxi však není svoboda projevu v žádném státě absolutní a běžněpodléhá omezením, například v případě „projevu nenávisti“.

Nedávný útok na pařížskou redakci satirického týdeníku Charlie Hebdo otevřel jednu zajímavou kapitolu. Tou je otázka mezi svobody slova. **Existují nebo ne? Máme mít právo říkat cokoli, nebo je třeba šíření některých názorů potlačit?** V souvislosti s touto aférou se většina libertínů musí stavět na stranu svobody slova bez omezení. Ale máme právo něco podobného požadovat? I když kritizujeme islámský svět za neochotu akceptovat svobodu slova, ve skutečnosti se v některých případech chováme velmi podobně.

Myslíte, že ne? Zkuste si představit, že by se v Německém tisku objevily karikatury Židů vraždících pannu, aby měli krev ba macesy. Ostatně nemusíme chodit daleko. Stačí nám připomenout si, co následovalo po vtipu o Romech na show někdejšího předsedy vlády Jiřího Paroubka. Případně si připomenout, jak reagoval křesťansko-demokratický poslanec Karas na vydání satirické knihy „Život Ježíše“ na jaře roku 2004. Na vydavatele knihy, která popisuje Ježíše jako člověka jedajícího pod vlivem drog obsažených v kadidle, tehdy podal poslanec Karas trestní oznámení. Jak je vidět, evropská civilizace ve skutečnosti reaguje na ekvivalentní podněty podobným způsobem.

Proč to děláme? Je snad něco špatného na humoru? Není. Problém je někde jinde. Karikaturám Židů by se v současné Evropě zasmál jen málokdo. Čím to je? Jednak tím, že řada těchto vtípů či karikatur sama o sobě není směšná a pouze předkládá zkratku nějakého paušalizujícího předsudku- Romové nepracují a kradou, Židé šmelí a kupčí. První problém je tedy ten, že podobné vtipy nejsou pravdivé, resp. jsou vědomě nepravdivé a jejich smyslem je napadnout určitou skupinu (Romové a Židé byli vybráni jen jako příklad, podobných skupin je podstatně víc). **Můžeme v tomto směru ještě hovořit o svobodě slova? Má se snad svoboda slova týkat neomezeného šíření lží?** Vždyť obrázek proroka Mohameda vyzývající k násilí a terorismu znamená tvrzení, že všichni muslimové jsou teroristé a násilníci, což nepochybně pravda není. Problém je v tom, že karikatura je není ze svého principu měřitelná pomocí kritérií pravdivá/nepravdivá, protože se jedná o uměleckou zkratku. Otázka tedy je, zda-li umění může být umělecké a zároveň pravdivé, anebo jestli je umění ze své podstaty „lživé“ a zajímá nás právě proto, že zobrazuje svět skrze uměleckou zkratku. Odpověď neznám, ale domnívám se, že na tomto místě nastupuje osobní rozhodnutí autora, zda danou karikaturu použije, nebo ne. Protože i když máme právo je zveřejňovat, nemění to nic na tom, že se může jednat o karikatury urážlivé.

Existuje ale ještě druhý pohled na věc. Evropská civilizace, už jednou zažila podobné vtipy o Romech a Židech. Ale tenhle humor měl příchut' krve. Karikatury Židů s velkými nosy používali jako součást propagandy nacisté. A jejich humor vskutku k smíchu nebyl. Proto se dnes už podobné kreslené vtipy neobjevují. Příliš mnoho lidí za nimi vidí koncentrační tábory a pece krematorií.

CHLEBIČEK

byť je zde Bondy spíše okrajovou postavou. Vídeňská bohemistka Gertraude Zand k této první oficiální zmínce o Bondym v Hrabalových textech poznamenává, že „nelze vyloučit, že tím chtěl Hrabal udělat Bondymu reklamu, protože si jeho literárních a filozofických počinů velmi cenil a také proto, že Bondy byl na počátku šedesátých let pro veřejnost ještě zcela neznámý.“

Od padesátých až takřka do konce osmdesátých let se tak Hrabalovým přičiněním vytváří specifický obraz literární postavy Egona Bondyho, která má určité rysy společné s Bondym skutečným (nápadný zevnějšek, sečtělost či velké zaujetí pro svou tvůrčí činnost), některé rysy jeho osobnosti přehání ad absurdum a něco z této postavy je čirou záležitostí Hrabalovy fantazie. Bondy se v průběhu těchto několika desetiletí vynořuje z hlubin Hrabalových prací na více či méně nečekaných místech. Hrabal tak tím, prostřednictvím nikoli jednoho, nýbrž vícera textů, vytvořil a předložil široké veřejnosti jedinečnou literární postavu, která získala v průběhu těchto několika desetiletí jasné rysy. Pokusme se na základě výše zmíněných textů Hrabalovu postavu Egona Bondyho popsat, vymezit její základní atributy a charakterizovat její postavení v Hrabalově fikčním světě. Hrabalův Bondy se vyznačuje nápadným zevnějškem. Připomíná jakéhosi skřeta, který nosí plnovous, nedá dopustit na své výrazné semišové boty a pro své okolí je nápadný také svým energickým způsobem komunikace, při níž používá široká, rozmáchlá gesta. Hovoří přitom nespisovnou, obecnou češtinou, která je navíc obohacena o prvky pražského slangu.

Celkově působí poměrně komicky, je postavou legrační a komediantskou, na první pohled nedospělou, místy dětinskou. Lehce se dokáže pro něco, co jej obklopuje, zcela nadchnout (často pro naprosto všední věci), bývá z ledasčeho nadšen. Místy Hrabalův Bondy působí, jako by žil ve svém vlastním světě a poněkud se ve světě reálném ztrácel, pročež tu a tam nedokáže rozeznat realitu od fantazie. Může tak trochu působit i jako blázen má také koneckonců zkušenost s pobytem v psychiatrické léčebně.

Přes tento do značné míry groteskní aspekt si však jeho postava zároveň zachovává patřičnou vážnost. Na druhou stranu je totiž Hrabalův Bondy velice vzdělaný a sečtělý. Je filozofem, spisovatelem a básníkem, a to ne jen tak ledajakým – je to „největší žijící básník“, inspirující člověk, který se těší velkému uznání svého okolí, ke kterému se „obyčejní lidé“ odvolávají jako k intelektuální autoritě a jehož výroky doslovně citují. Zároveň je to „vynálezce“ totálního realismu, uměleckého konceptu, na nějž je patřičně hrdý a na který nedá dopustit.

Okolí Hrabalova Bondyho a především širší veřejnost jeho fikčního světa však není schopna jeho totálně realistický vynález náležitě ocenit. Byť je tedy v tomto fikčním světě Bondy neoddiskutovatelně géniem, je zde poměrně nedocenený.

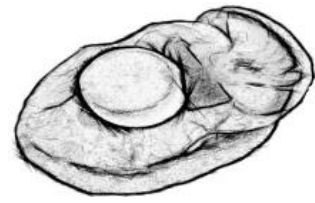
Pro své psaní je absolutně zaujatý, tvorbě obětuje v podstatě vše. Z toho pak pramení jeho další groteskní rys – obrovská nepraktičnost, neschopnost provádět úkony běžného života (viz např. scéna z Tanečních hodin pro starší a pokročilé, v níž Bondy přichází do hospody s kočárkem, z něhož mu pak po cestě z hospody vypadne dítě).

Nejbližšími přáteli Hrabalova Bondyho jsou „doktor“ a Vladimír. Jako dalšího přítele pak Hrabalův Bondy občas zmiňuje i své skutečné jméno Zbyněk Fišer. Hovoří o něm jako o svém známém či kamarádovi, který je také filozofem. Tu a tam se na něj Bondy odvolává, občas za ním zajde pro radu. Jen na několika místech je pak čtenáři naznačeno jejich ztotožnění.

Takový je tedy zhruba Egon Bondy, neexistující, mytická literární postava, kterou v průběhu druhé poloviny dvacátého století na základech skutečného Egona Bondyho stvořil svými literárními texty Bohumil Hrabal. Nezbyvá než doporučit, abyste si některá z Hrabalových vyprávění o Bondym přečetli a udělali si obrázek sami.

Jakub Marek

CHLEBÍČEK

EGON BONDY JAKO LITERÁRNÍ POSTAVA BOHUMILA HRABALA

V minulých dvou číslech Pelhřimovského otazníku jste se v této rubrice mohli dočíst o tom, která v padesátých letech žili velikáni české literatury Bohumil Hrabal a Egon Bondy. Je asi zcela nasnadě, že jejich vzájemné soužití se muselo projevit i v jejich tvorbě. Dnes se tedy vydáme do textů Bohumila Hrabala, v nichž budeme hledat Bondyho stopy. Tou nejnápadnější je Hrabalovo využití Bondyho jakožto literární postavy.

Dobrodružství, která prožil s Bondym a Boudníkem, byla pro Hrabala významnou literární inspirací a důležitým článkem při jeho vypravěčském vývoji. Hrabalovo zpracování této problematiky najdeme v textech tří etap autorova díla:

a) bezprostřední, syrové texty z počátku padesátých let

(Co je poezie?, Blitzkrieg, Made In Czechoslovakia),

b) „legendární“ transpozice z konce šedesátých let, v nichž jsou zakomponovány předchozí texty

(Legenda o Egonu Bondym a Vladimírkovi),

c) definitivní „mytologická“ oslava umělce (Něžný barbar).

Dá se říci, že všechny tyto texty spolu souvisí. Zpracovávají totiž víceméně tytéž tematické motivy (inspirované soužitím Hrabal – Bondy – Boudník). Původní verze těchto příběhů tak datujeme do padesátých let, avšak Bohumil Hrabal tyto své texty často přepracovával, měnil a doplňoval. Zatímco rané texty z padesátých let vznikaly především z nadšení a nutkavé, takřka tělesné potřeby spisovatele psát a „dostat ze sebe to, co nevěděl“, pozdější přepracované texty již začaly pomalu, ale jistě podléhat určitým kompozičním pravidlům, které do nich Hrabal postupně

začleňoval. Důvodem k tomu byl především fakt, že Hrabal v šedesátých letech nabídl své literární pokusy k vydání, a tak tyto přestaly být záležitostí pouze úzkého okruhu přátel, ale měly se dostat mezi širší čtenářskou obec.

Kromě změn v kompozici, posunuté od původní syrovosti k alespoň částečné pravidelnosti stavby, Hrabal své texty přepracoval i co se týče konečného vyznění negativních pocitů z napjaté doby padesátých let.

Syrové texty z padesátých let je tak nutno brát v potaz jako základní stavební kámen Hrabalovy tvorby obecně. Byly to právě ony, které se staly základem významnějších a veřejně známějších děl vydaných o desetiletí později. Navzdory důležitosti raných textů pro další spisovatelský vývoj Bohumila Hrabala zůstaly tyto texty skutečně po dlouhou dobu veřejnosti utajeny. Hrabal jako spisovatel oficiálně debutoval v roce 1956 bibliofilským vydáním knihy Hovory lidí (vytištěno 250 kopií), širší publicitu si získal až v roce 1963 vydáním Perličky na dně. Texty, které těmto pracím předcházely, se však mezi širší veřejnost dostaly až o hodně později. Nejprve částečně v knize Poupata, vydané v roce 1970, a poté především a již kompletně až s vydáním druhého a třetího svazku Sebraných spisů Bohumila Hrabala počátkem devadesátých let.

Kromě textů zapadajících do základní osnovy uvedené výše se Bondy objevuje také v některých dalších Hrabalových textech. I tyto texty přidávají drobné střípky do utvářené mozaiky oné „bondyovské mytologie“. Zmiňme zde alespoň Taneční hodiny pro starší a pokročilé – první oficiálně vydaný text, v němž Hrabal jméno svého přítele zmiňuje,

OTAZNÍK ?

Co vidí muslimové při pohledu na naše karikatury? V Evropě a USA vidí část muslimů uzurpátory, potomky křížáků, kteří v roce 1099 vyplenili Jeruzalém a vyvraždili téměř veškeré obyvatelstvo, potomky kolonizátorů, kteří si po první světové válce rozdělili mezi sebe oblast středního východu, a také potomky politických manipulátorů, kteří umožnili vznik Izraele proti vůli celého arabského světa. Stejně tak je Evropě vyčítáno, že nijak nezasáhla, když byli v bývalé Jugoslávii vražděni Muslimové. Evropské státy a USA jsou některými muslimy vnímány jako státy, které díky ekonomickému a kulturnímu imperialismu šíří do muslimských oblastí zhoubný ateismus, který má zničit Islám. Evropa je zkrátka příliš často vnímána jako nepřítel. Jak může být v takové situaci chápaná aféra s karikaturami v islámském světě? Logicky jen jako potvrzení toho, že Evropa je území Islámu naladěné nepřátelsky, nebo přesněji Islámem pohrdající. Jestliže muslimové vnímají sami sebe jako Evropou a USA utlačované, co signalizuje jejich prudká reakce na otisknutí karikatur proroka Mohameda? Domnívám se, že je to strach. Strach z Evropy, která je silnější než muslimský svět. Strach z Evropy, která nemá z Islámu žádný respekt, ale je jí pouze k smíchu...

Zde ale platí jednoduché pravidlo - pokud něco reálně existuje, ale nemluvíme o tom, v žádném případě to nezmizí. Pokud existuje nějaký problém, nevyřešíme ho tím, že o něm zakážeme mluvit. Naopak - je třeba vytažovat kostlivce ze skříní a zbavit se jich jednou provždy. Nemohu souhlasit s tvrzením, že pokud je svoboda slova nedělitelná, tak lze přesto obhajovat paragrafy 260 a 261 zakazující propagaci nacismu. Oč lépe by se nám ve společnosti fungovalo, kdyby nacisté veřejně vyjadřovali své sympatie ke třetí říši – a jak by jejich preference rychle klesaly. Tyto paragrafy pouze ukazují slabost současné Evropy. Druhou stranou mince je necitlivost k cizím kulturám. Zatímco sama si nedokáže poradit se svobodou slova a zákonem ji omezuje, jiné pod záminkou svobody slova Evropa velkohubě uráží.

Jiří Bdělí

OKNO DO BUDOUCNOSTI

SOUČASNOST A BUDOUCNOST MASA

V Pelhřimově se nachází celkem 13 masen, nepočítaje samoobsluhu, kde si je možné koupit také různé maso či masné výrobky. Ať už bydlíte v jakékoliv části našeho malebného města, pro maso to prostě máte kousek. Ale bylo tomu tak vždy? Možnosti získat maso se rozšiřují stejně jako lidstvo samo. Dříve, když dostal někdo chuť na steak, například z mamuta, musel se posunout, skřeky nebo jiným primitivními nástroji komunikace, domluvit se svými druhy a pak šli lovit. Často byli neúspěšní, jindy při lovu dokonce někdo zahynul. Dnes stačí vzít balíček obalený fólií a přiložit kartu k terminálu. Jaké je však budoucí místo masa v naší společnosti?

Maso se stalo pouhým zbožím. Po vzoru ostatních komodit se nám její prodejci snaží prodat v co největším množství. Přijdeme-li do supermarketu, máme neuvěřitelně široký výběr ze stovek různých živočišných produktů. Mléčnými výrobky počínaje, přes syrové maso až po výrobky z něj. Obchodníci se snaží prodat maso za každou cenu, jelikož se jedná o zboží, které podléhá rychlé zkáze, je tedy ještě speciálně nasvíceno, aby vypadalo lépe, nebo pokud se blíží jeho zkáza, je namleto. Díky těmto různým reklamním trikům často nakoupíme nekvalitní nebo staré maso. Chodíme-li zase na oběd do jídelny nebo restaurace, máme na výběr z různých druhů masa přes vepřové, kuřecí, hovězí a méně často nějaké jiné, třeba králíčí. Znam několik veganů a vím, že občas přijdou do restaurace na menu a skončí se samotnou přílohou. Jelikož bezmasé pokrmy nejsou v některých restauracích vůbec součástí poledního menu, nic jiného jim nezbyvá. V budoucnu ale podle mě dojde k výrazným změnám. Tyto změny jsou kvůli problémům, na které se spolu podíváme níže, nevyhnutelné.

Je ale vůbec maso právoplatně považovat za zboží? Co je vůbec maso? Je to surovina? Nebo jsou to tkáně, ze kterých jsme všichni složeni, i ty vážený čtenáři? Jak řekl nedávno náš prezident, zástupce našeho národa „Smrt abstinentům a vegetariánům!“ I když mi to přijde úchylné, musím uznat, že s podobným heslem jsem se nesetkal poprvé. Maso a postoje jednotlivce k němu jsou žhavým tématem. Pokud se někdo rozhodne pro to stát se vegetariánem nebo veganem pak jednou z nejčastěji diskutovaných věcí v jeho okolí se stává maso.

Mnoho lidí se té změně stylu života diví, nechápou to nebo jen kroutí hlavou. Přičemž po ujištění,

že si onen dříve „masožrout“ nedá ani jednou za čas pořádnou flákotu, ho začnou považovat za podivína. Dokonce může dojít k extrémním případům, že ho tzv. exkomunikují ze svého „seznamu“ přátel. Někteří lidé naopak zastávají názor, že i člověk je v podstatě živočich a že nemá právo se nad ostatní druhy povyšovat, a natož je držet v otřesných podmínkách. Přitom člověk – živočišný druh - jako vegetarián začínal. Dříve než byl schopen ulovit mamuta, na kořincích, bobulích a dalších rostlinných plodech, které byly snáze dostupné. Nemělo by to tedy být naopak? Pokud se na to podíváme s nadsázkou, neměli by se spíše lidé divit, když jim někdo oznámí, že začal jíst maso, než že přestal jíst maso?

Podle mého názoru lidstvo čeká v blízké budoucnosti veliký problém, před který bude postaveno. Tím je vyrovnání se s nadále rostoucí populací. Je vůbec dostatek masa k uživení tak velkého počtu lidí? Než ale vyřešíme problém s rostoucí populací a udržitelností současné produkce, je potřeba se zamyslet nad způsobem, jakým konzumujeme maso ve vyspělém světě v současnosti. V západní společnosti roste spotřeba masa velice svižným tempem, např. Ve státech Evropy vzrostla od roku 1961 do roku 2007 téměř o 100 gramů na osobu denně na současných 240 gramů masa denně. Včetně vegetariánů, kojenců, breathariánů a jiných osob, které maso buď nejedí, nebo jej jedí v omezené míře.

Podle odhadů Spojených národů nás v roce 2100 bude na světě 2x více než nyní. Co když každý z lidí na světě bude chtít, stejně jako průměrný Evropan, 240 gramů velkou porci masa každý den? Ne veškerá živá váha zvířete je využita, dochází také ke ztrátám v každém stupni zásobovacího řetězce. Z 2 kg vážícího kuřátka je nakonec jen 1 kg masa, ze 100 kg vážícího čuníka 45 kg masa a z 500 kg vážící kravičky pouhých 180 kg masa. Jelikož maso je dnes převážně obchodní artikl, došlo k zefektivnění výroby masa. Zvířatům se podávají růstové hormony, zamezuje se jim v pohybu, protože ten není pro výrobu masa potřeba, takže je na stále menším prostoru, je chováno stále větší množství zvířat a vznikají tzv. velkochovy. Díky těmto továrnám na maso se daří udržet i při rostoucí poptávce cenu masa na přibližně stejné úrovni, případně i nižší. Jaký je tedy problém? Když počet lidí na planetě stoupat, budeme vůbec schopni produkovat více a více masa ze stále stoupajícího počtu velkochovů.

21st Century Propaganda

Informace a názory, které záměrně či nevědomě masová média netematizují, ale mohou najít své místo v tzv. komunitních médiích. V připravované novele zákona o televizním a rozhlasovém vysílání se totiž počítá i s třetím pilířem mediálního prostoru. Jan Křeček z FSV UK k tomu dodává: „Řada tradičních médií možná bojuje o publikum, ale stejně tak je řada lidí, kteří jsou s výkonem tradičních médií nespokojeni, jemně řečeno. Pro ně představují (komunitní média, pozn. autora) možnost si to zkusit sami, univerzální právo svobody projevu doplňují i tou složkou práva na to být slyšen. Jsou nástrojem demokratizace veřejné diskuse, přispívají k vyšší míře občanské participace [...] Mohou klasická média doplnit, inspirovat, nabídnout nová témata, nové pohledy, nové mluvčí, nové hlasy.“ Komunitní média (ať už ve formě internetových blogů, tištěných periodik, malých televizních a rozhlasových kanálů) se mohou, takřka bez jakýchkoliv omezení, věnovat tématům, která jsou z různých – ideologických i pragmatických - důvodů masovými médii přehlížena a marginalizována. Mohou otevřeně vyjadřovat názory, jež se jinde nedočkají pozornosti: a nemusí se obávat postihů, které pramení z nedodržování „doporučení“ majitele listu nebo z nelibosti politiků kontrolujících finanční toky veřejnoprávních médií. Étos komunitních médií může být charakterizován geograficky a místně (Pelhřimovský otazník?), ale samozřejmě i zájmově, profesně, svetonázorově nebo genderově ... Jejich společným fundamentem je existence komunity, ze které aktivita vychází – a nezáleží na tom, jedná-li se o komunitu internetovou nebo klubovou partu drtící hártkór.

V situaci, kdy regionální pelhřimovská média informují maximálně o otevření nových veřejných záchodků, zahájení zahrádkářské sezony nebo o diletantských vystoupeních „hvězd“ tuzemské zábavy a bez výjimky přehlížejí problematiku věcí veřejných (dotacemi počínaje a kulturní politikou konče), se jeví „komunitní“ informační práce jako jediná (sub)kulturně přínosná. Nejen celostátní média mají svůj *agenda setting*, ale mají ho i média regionální: nebo jste se snad někdy

dozvěděli, co se děje na radnici? Nebo z jakého titulu má ředitel Kzmp Martin Ecler takřka „nekonečné“ funkční období? Jak a komu se udělují lukrativní stavební povolení a jak se připravují územní plány? A jak je to s kácením stromů?

Místo toho se v názorové rubrice Pelhřimovského deníku dozvíme, že se předávala vysvědčení a aby proto všichni zachovali chladnou hlavu, jindy si přečteme, že nahrazení humpoleckého autobusového nádraží supermarketem vlastně není tak špatný nápad. Nápaditá a potřebná žurnalistika *par excellence*.

Je třeba přijmout proměnu mediálního pole a podílet se na jeho transformaci, jakkoliv to z „praktického“ pohledu může připomínat donkichotský boj zneuznaných pisálků s větrnými mlýny kapitánů průmyslu. Mediální pole je nyní ale kromobyčejně široké (ve smyslu možností publikovat, ale i kvality informací) a jakákoliv subverzivita vůči „falešnému vědomí“ tvořeného „nadstavbou“ masových sdělovacích prostředků je potřebná. Internet i papír další texty snesou, stejně jako snesou Marxe, kterého by možná bylo vhodné znovu oprášit - protože až příliš často dnes válčíme s „vědomím“, které je „falešné“.

Dejf N.

21th Century Propaganda

a zákonodárcům se výrazně liší. Od plátců se primárně vyžaduje neproblematičké financování chodu ČRo a ČT [...] Přístup ČRo a ČT k poplatníkům a politikům je ale přesně obrácený, než by být měl. Zatímco vůči poplatníkům, díky nimž mohou ročně pracovat s rozpočty dosahujícími dvou (ČRo) a téměř sedmi (ČT) miliard korun, by měla média veřejné služby přistupovat korektně jako ke svým zákazníkům, politiky by jako veřejně činné osoby měla podrobovat většímu tlaku a přiměřené kritice. Realita je jiná. Zatímco politici si v současnosti práci ČRo a ČT pochvalují, neboť jejich bezzubý přístup jim vyhovuje, vůči poplatníkům se vymezují i členové veřejnoprávních rad.“

Už v padesátých letech teoretici frankfurtské školy (Adorno, Horkheimer – v textech *Schéma masové kultury* a *Dialektika osvícenství*) upozorňovali, že „kulturní průmysl“ (ve kterém tisk hraje nezastupitelnou roli) slouží pouze k odvádění pozornosti od důležitých politických témat a k pacifikaci společenských vrstev (do šedesátých let zejména dělníků), které by potenciálně mohly vyzívat k přehodnocení fundamentů stávajícího společensko-ekonomického systému (neboli, jak by řekl Marx, základny). Občané jsou udržováni v modu „falešného vědomí“, které legitimizuje – a legalizuje – rozhodnutí moci a které nikdy neproblematizuje východiska žitého paradigmatu: ano, máme své problémy s demokracií (kapitalismem, Babišem Bakalou, Křetínským a Tkáčem nebo veřejnoprávní službou), ale buďme rádi, že žijeme ve svobodné informační a názorové společnosti, kde, jak to ironizuje spisovatel Václav Kahuda, se všem na očích na Václavském náměstí „můžete uřvat třeba k smrti“, ale masová média nad tím nehnu ani brvou - nebo to vyřeší marginální notickou na straně č. 5 vedle inzerátu na prodej pianina.

Monotematicnost ve výběru témat a v ideovém zakotvení dominantních sdělovacích prostředků se pak stává problémem, který s sebou přináší i dříve nepozorované – nebo zamlčované - jevy. Ona „jednohlasnost“ médií působí nutně kontraproduktivně: protože všichni vychází z podobné ideologické (neoliberální, chceme-li „demokratické“) pozice, výrazná část příjemců mediálních sdělení – často správně – předpokládá, že se jedná o účelovou manipulaci s „fakty“. Tu s účelem legitimizovat kroky ministerstva financí, tu obhájit protiruské sankce, tu kritizovat nekoncepční politiku socialistů.

Logicky – přestože nesprávně – pak výrazná část příjemců mediálních sdělení zaujímá naprosto opačný postoj, než který prosazují dominantní mediální hráči: cokoli média zveřejní a prosazují je nepravda nebo manipulace. Viděli jsme, jak se změnila skladba témat s

nástupem Andreje Babiše do čela mediální skupiny Mafra, nicméně nebezpečí z toho plynoucí má i další, závažnější důsledky. Čtenářstvo po „prohlédnutí“ jedné ideologické interpelace snadno podléhá ideologické interpelaci zrcadlově opačné, zjednodušeně řečeno, „v novinách píší, že Putin je agresor, a protože noviny lžou, musí být Putin mírotvůrce“. Je to situace nikoliv nepřipomínající normalizaci: „hlásné trouby“ režimu tak neobratně (zejména v osmdesátých letech) dehonestovaly Západ a vše, co s ním být vzdáleně souviselo, že valná většina diváků a čtenářů považovala Západ takřka za rajskou zahradu (což samozřejmě pravda není a ani v letech normalizačních nebyla).

Letný nástin současného stavu tuzemské mediální krajiny nás přivádí k otázce, co si počít s tendencí „oligarchizace“ sdělovacích prostředků. Bývalí zahraniční vlastníci mediálních domů (kteří sledovali zisk a do ideologických pútek se až na výjimky nevměšovali) jsou pryč a nevrátí se; a současní majitelé se svých nově nabytých „hraček“ vzdávat lehce nebudou. Je nutné si uvědomit, že hlavní mediální hráči už dávno nesledují cíl věrně zprostředkovávat informace (je samozřejmě nabíledni otázka, zda tomu tak vůbec někdy bylo). Spíše se zdá, že v kooperaci praktikují tzv. *agenda setting*, tedy že z celého pole informací vybírají jenom ty, které následně – a zhusta i kontinuálně – rozvíjí, neboli že tvoří témata, o „který se mluví“. Zprávy nemusí být nutně názorově ani hodnotově kontaminované, novináři se prohlašují za prostředníky nezávislé a objektivní (nakonec jaký novinář se nepovažuje za nezávislého a objektivního?), jenže souvislou selekcí „dat“ se vytváří neprostupný rámec, jehož hranice je pak pro nepoučeného recipienta jen obtížně překročitelná. Zřejmě nejvýrazněji je to v tuzemsku patrné na přístupu k etnikům, náboženství či sexuální orientaci, tedy k „jinakosti“, respektive k „cizáctví“. Letní obsese „romskou problematikou“ byla z valné části způsobena masovými médii: ta sice tvrdila, že pouze zprostředkovávala „skutečnost“, nicméně každodenní záplava informací, ve kterých se – a dodejme, že takřka výlučně v negativních rolích – Romové objevovali, implicitně evokovala stereotypní obraz „problematických Romů“, o kterých slyšíme pouze tehdy, páchá-li se zločin, provádějí-li se exekuce nebo létají dlažební kostky. Obdobný *agenda setting* můžeme v přímém přenosu sledovat v souvislosti s islámem; média hlavního proudu alibisticky prohlašují, že mluví o aktuálních problémech současného světa, ale k diskusi si zvou pouze demagogy (Martina Konvičku nebo Muhammada Abbase), kteří divákům a čtenářům demonstrují, že islámem, lhostejno na jaké straně barikádu stojí, se nechávají strhnout pouze fanatici.

OKNO DO BUDOUCNOSTI

Problémů se objevuje hned několik. U masa totiž dochází k selhání cenotvorné funkce trhu. Do konečné ceny masa se nepromítnou veškeré náklady, které s sebou jeho produkce nese. Dnes kupujeme maso za ceny, které vychází z nákladů výrobce. Existuje ale několik dalších nákladů, které výrobce nenese, a do ceny pro spotřebitele se nepromítnou. Ten si díky tomu může dovolit spotřebovat masa více (větší porce, častěji), než by bylo optimální množství při fungující cenotvorné funkci trhu. Stát se občas tváří jako ochránce trhu a snaží se podobná tržní selhání řešit a spotřebu některých statků snižovat například pomocí spotřební daně – na tabák, alkohol, víno, pivo a minerální oleje.

Tato daň je například u tabáku a alkoholu ospravedlňována snahou o regulaci spotřeby z důvodu ochrany zdraví, případně k hrazení části nákladů na léčení nemocí způsobených dlouhodobou konzumací tabákových či alkoholických výrobků. Proč se ale stát zaměřuje na boj proti rakovině plic, ale nikoliv na boj proti rakovině tlustého střeva, jejíž riziko se zvyšuje konzumací nadměrného množství masa a masných výrobků? Proč stát nebojuje proti obezitě, která je také převážně problémem lidí, kteří jedí maso ve velkém množství? Obezita však způsobuje další nemoci, zdravotním rizikem není jen zmíněná rakovina tlustého střeva. Proč by se náklady na léčení neměly promítnout do cen steaků a „hambáčů“, když u cigaret tvoří spotřební daň největší část ceny krabičky?

Pokud ale odhlédneme od zdraví jedince konzumujícího maso, produkce masa sebou nese také náklady pro společnost. Chov dobytka ve velkém znečišťuje ovzduší a vodu. Ale na rozdíl od továren, které platí za emise a do ceny jejich produktů se náklad ekologického zatížení promítne, u výroby masa k tomu nedochází. I když podniky, které maso zpracovávají, emise platí, samotný chov dobytka těmito náklady zatížen není, ačkoliv emise také tvoří. Podle některých odvážných odhadů je možné, že pro lidstvo bude jednou vysoce nedostatkovým zbožím sladká voda, která je pro lidstvo nepostradatelná a jejíž obrovské množství je také potřeba pro živočišnou produkci. Oproti

produkcí rostlin je „výroba“ masa několikanásobně náročnější co se týče spotřeby vody – kromě spotřeby, kterou mají sama zvířata, se do nákladů na steak, musí započítat také voda potřebná na pěstování plodin, které zvíře za život zkonsumuje. Problémem může být, že při postupující desertifikaci země bude za pár desítek let možná potřeba umělého zavlažování plodin, za cenu postupného ztracení pitné vody. Do kdy budeme měnit velké množství pitné vody za maso, na kterém jsme čím dál, tím více závislejší? Kvůli vodě bude brzy současná nebo vyšší produkce masa neudržitelná. Při zvyšování populace a současné ubývání zemědělských ploch bude

možná jednou následovat nutný odklon od masa, které se stane vzácnější potravinou, jako tomu bylo dříve

Někteří lidé si myslí, že by cenu masa v obchodech měly tvořit také náklady na zajištění důstojnějších podmínek chovu zvířete. Osobně cítím, že je správné zajistit zvířatům důstojné životní podmínky, když už se nad ně z pozice moci povyšujeme tím, že je posléze zabijeme a uděláme z nich zboží ke konzumaci. Ono již samo uvědomění si toho, že ten steak bylo zvíře, které žilo, by u některých lidí snížilo spotřebu masa. Marketing spojený s produkcí masa, se ale snaží s touto morální seberegulací bojovat. Je až překvapivé, kolik dětí, které by nesnědlo rybu servírovanou vcelku, ale tzv. rybí prsty se u nich těší velké oblibě. Uhledně zabalené plátky masa také nepřipomínají nic živého, ale vypadají hezky pravidelně, elegantně. Chutnala by ale každému sekaná ve tvaru dítěte?

Z vyprávění svých prarodičů vím, že za jejich mládí maso nebylo na talíři každý den a pokud se již mohli těšit z masité pochoutky, porce rozhodně neměla hmotnost 240 gramů. Jak vidím maso v budoucnosti? Myslím, že svým vnoučatům budu vyprávět o 240 gramové porci a nebudou mi věřit. Maso v budoucnosti vidím jako luxusní zboží, které si budou lidé dopřávat při zvláštních příležitostech. Hlavním důvodem bude rostoucí populace a ekologické (u někoho i morální) zátěže, které jsou s vysokou produkcí masa spojené. Můžeme tak očekávat velkou změnu v dostupnosti živočišných potravin. Jednou rostlinná produkce na naši

OKNO DO BUDOUCNOSTI

planetě dosáhne svého stropu a budeme se muset rozhodnout, zda tato produkce padne na zasyčení všech obyvatel světa, kterých bude opravdu hodně, nebo zda nejbohatší části světa budou jíst maso a zbytek hladovět. Jelikož jsem optimista, vidím „menička“ v restauracích, na kterých bude cena masitého pokrmu několikrát převyšovat bezmasá jídla a přílohy. Vidím šestnáctimiliardové lidstvo, jak je schopno se s omezenými prostředky, které nám naše planeta poskytuje, uživit pomocí stravy skládající se převážně z rostlinných produktů. Vidím nové potraviny, které nahrazují maso a jsou stejně výživné a cenově mnohem dostupnější, než maso.

Pokud se ale na budoucnost podívám pesimisticky, pravděpodobně nedojde k revizi vztahu společnosti - maso a jeho spotřeba se bude nadále zvyšovat. S ubýváním zemědělských ploch dojde k dalšímu kácení deštných pralesů za účelem

produkce stravy pro dobytek. Produkce živočišných produktů nakonec příliš zatíží životní prostředí a nastartuje procesy, které povedou k ekologické katastrofě, která bude mít za následek vyhynutí většiny živých organismů na planetě Zemi.

Nedávno proběhl masopust období, po němž lidé dříve vypouštěli z jídelníčku maso a dali organismu čas na pročištění a odpočinek. Někteří lidé se k této jarní detoxikaci změnou jídelníčku vrací. Možná i Ty, drahý čtenáři, se rozhodneš k tomuto zdraví prospěšnému kroku. Já jsem ale snílek a optimista zahleděný do budoucnosti, a proto si ještě dopřeji pořádnou flákotu. Než to za pár desítek let bude vzácnost. Nebo než na to za pár desítek let lidstvo dojde.

Mišák

11

21th Century Propaganda

NĚKOLIK POZNÁMEK K DOBĚ POSTMEDIÁLNÍ

Čtu nedávno v Lidovkách, že *Kobra* znovu zasahovala. *Kobra* je finanční komando (vyšetřuje prý „daňové úniky“, „finanční podvody“ a další zločiny na ekonomickém systému tuzemského kapitalismu), které neváhá zakročit. Tentokrát (28. 1. 2015) poplatníkům odhalilo únik za miliardu, měsíc předtím (19. 12. 2014) za 330 milionů a dvanáctého prosince, jak tvrdí oslavný novinový článek, *Kobra* „uštkla“ za více než 260 milionů. Ministerstvo financí, personifikované v osobě Andreje „nepolitika“ Babiše, zmiňuje své úspěchy s patřičnou hrdostí. Týden co týden se v Babišem vlastněných novinách (MfD, LN, ale i v Metru) publikují texty oslavného charakteru, řečeno přesněji texty, které se pečlivě vyhýbají kritice vlastníka a jeho „soukromých“ i „veřejných“ aktivit. Příklad? Policejně-analytický útvar *Kobra* oficiálně vyšetřuje finanční kriminalitu a odhaluje zcizené stamiliony (alespoň to tedy tvrdí v novinách), nicméně ke své práci také potřebuje přístup k osobním a citlivým údajům - od informací o uzavřených pojistkách až po výpisy z „podezřelých“ bankovních účtů. To samozřejmě vyvolává pochybnosti o možném zneužívání pravomocí; informací pro Agrofert nakonec není nikdy dost. Ale jelikož „sedmá velmoc“ až na výjimky mlčí, řepka roste, krávy se pasou a bioplynky dál nerušeně fermentují.

Skomírající zájem o tištěná periodika Andreje Babiše od jejich koupě neodradil, znal pozitiva mediálního vlivu. V červnu 2013 si do své stáje pořídil akvizici v podobě skupiny Mafra, jejíž vliv se pohybuje (nebo snad pohyboval?) v pravicové – a (neo)liberální – oblasti tuzemské mediální krajiny. Navíc na sklonku října byly parlamentní volby a korekce případných kritik byla milým bonusem k všeobecné popularitě hnutí. Noviny sice moc nevynášejí, prodej se snižuje, remitenda zvyšuje a čtenáři utíkají k mobilnějším a interaktivnějším formám směny informací, nicméně v jisté – snad bychom mohli říct „konzervativní“ – části společnosti plní MFD a LN nezastupitelnou roli majáku v nepřehledném světě „informačního relativismu“: čtenáři se mohou spolehnout na „konzistentní“ názor redakce. Mladá Fronta tak předkládá důkazy o premiérově propojení s uhlobarony, Lidovky kontinuálně píšou o nekonceptním řízení ministra zdravotnictví Němečka, a pokud to prospěje Hnutí,

neváhají redaktoři „zproblematizovat“ ani působení Heleny Válkové nebo Martina Stropnického, snad nepohodlných a určitě jednoduše nahraditelných členů druhého nejvýznamnějšího politického uskupení v tuzemsku. Doba se posunula: sice se nepíše transparentní ideologická doporučení, jako tomu bylo zvykem v úvodních Rudého práva, nicméně snaha interpelovat čtenáře je nezbytná i v jednadvacátém století. Po Babišově nákupu se mnohonásobně zvýšila četnost článků o jeho osobě, o politických konkurentech se naopak začalo psát „investigativně“ a kriticky, o otravných problémech se raději nepíše vůbec.

Parcelaci mediálního trhu dokládá nákup miliardářů Tkáče a Křetínského, kteří v kooperaci pořídili skupinu Ringier vydávající Blesk, Aha! nebo časopis Reflex (prosinec 2013). A již zkušenými a známými magnáty jsou Zdeněk Bakala, který vlastní Economii (Hospodářské noviny či Respekt) a podnikatel Jaromír Soukup (časopisy Týden a Instinkt, televize Barrandov).

Podoba současných masových médií se tak zdárně normalizuje. Trh je ovládán mediálními „oligarchy“, kteří sice provoz svých legitimizačních nástrojů dotují, ale zároveň ví, že finanční profit není primárním cílem podnikatelského záměru „nákupu novin“. Šéfredaktor Respektu Erik Tabery raději vehementně obhajuje „nepsání“ o zavírání ostravských dolů, protože by prý Respekt jen stěžl mohl psát „objektivně“ o problémech svého vlastníka Bakaly (a v Respektu ví, že pokud se určité téma nepřipomíná, téma zmizí), a jinde – jak už jsme zmínili – se oceňují zásahy protimafiánských komand. A nezapomene se upozornit, kdo za těmito geniálními řešeními stojí: zapomnětlivým se nenápadně připomene, že „shodou okolností“ vlastník listu.

Chtělo by se říct, že situace v masmédiích nemusí být nutně beznadějná. Vždyť vedle soukromého sektoru funguje i ten veřejnoprávní! A ten přece má ve svém Etickém kodexu zásady objektivit a neutrality! Opravdu? A funguje Kodex?

Novinář Ondřej Černý k tomu píše: „*Obě veřejnoprávní média z podstaty své existence slouží veřejnosti, jež jim poplatkem ve formě skryté daně umožňuje existenci. Vliv na jeho výši mají zákonodárci. A jak je patrné z přístupu obou veřejnoprávních institucí, přístup k plátcům*

12